

Les 52 – Antwoorden

Opdracht 1: Lezen zonder puntjes: geef de puntjes, de uitspraak en de vertaling.

אָנִי בֵּן שִׁבְעִים שָׁנָה anie ben shiv'iem shánáh Ik ben een man van zeventig jaar/lk ben 70 jaar
 אַחַת עֶשְׂרֵה הוּא מִסְפָּר אֵי-זוּגִי achat èsre hoe mispár ie-zoegie Elf is een oneven getal
 בִּרְחוֹב הַשְּׁלִישִׁי birchov hashlishie In de derde straat (geen 2 shewa's na elkaar, zie [Les 05, 5](#))
 אֲנִי אַף פֶּעַם לֹא מְסַפֵּר אֶת הַשֵּׁם שְׁלִי anie af pa'am lo m'esaper èt hashem shèlie Ik vertel nooit mijn naam
 הוּא מְסַפֵּר סִפּוּר עַל בֵּית הַסֵּפֶר hoe m'esaper sipoer al bet hasefer Hij vertelt een verhaal over de school
 שֶׁבַע הוּא מִסְפָּר! siodi sheva hoe mispár ye'sodie Zeven is een hoofdtelwoord

Opdracht 2: Vervoeg het werkwoord שמר shámar [pa'al] Bewaken, bewaren, opslaan (bestand)

Persoon	Tegenwoordige tijd	Verleden tijd	Toekomende tijd	Persoon		
Ik (m)	שׁוֹמֵר	shomer	שְׁמַרְתִּי	אֶשְׁמֹר	èshmor	אָנִי
Ik (v)	שׁוֹמְרֶת	shomèrèt	שְׁמַרְתִּי	אֶשְׁמֹר	èshmor	אָנִי
Jij (m)	שׁוֹמֵר	shomer	שְׁמַרְתָּ	תִּשְׁמֹר	tishmor	אַתָּה
Jij (v)	שׁוֹמְרֶת	shomèrèt	שְׁמַרְתָּ	תִּשְׁמְרִי	tishm'erie	אַתְּ
Hij	שׁוֹמֵר	shomer	שָׁמַר	יִשְׁמֹר	yishmor	הוּא
Zij	שׁוֹמְרֶת	shomèrèt	שָׁמְרָה	תִּשְׁמֹר	tishmor	הִיא
Wij (m)	שׁוֹמְרִים	shom'riem	שְׁמַרְנוּ	נִשְׁמֹר	nishmor	אֲנַחְנוּ
Wij (v)	שׁוֹמְרוֹת	shom'erot	שְׁמַרְנוּ	נִשְׁמֹר	nishmor	אֲנַחְנוּ
Jullie (m)	שׁוֹמְרִים	shom'riem	שְׁמַרְתֶּם	תִּשְׁמְרוּ	tishm'eroe	אַתֶּם
Jullie (v)	שׁוֹמְרוֹת	shom'erot	שְׁמַרְתֶּן	תִּשְׁמְרוּ	tishm'eroe	אַתֶּן
Zij (m)	שׁוֹמְרִים	shom'riem	שָׁמְרוּ	יִשְׁמְרוּ	yishm'eroe	הֵם
Zij (v)	שׁוֹמְרוֹת	shom'erot	שָׁמְרוּ	יִשְׁמְרוּ	yishm'eroe	הֵן

Geb. wijs: m: שְׁמוֹ shemor, v: שִׁמְרִי shimrie, mv: שִׁמְרוֹ shimroe, infinitief: לִשְׁמֹר lishmor

Opdracht 3: Vertaal en geef de uitspraak

Ik vertelde het verhaal aan hem mahoe mispár hassidoerie shèlchá [shelách]
 [אָנִי] סִפַּרְתִּי לוֹ אֶת הַסִּפּוּר bach^anoet? *
 [anie] sipartie lo èt hassipoer Mijn leeftijd is 73 jaar
 Ik (v) ben 35 jaar oud הגִּיל שְׁלִי הוּא שִׁבְעִים וְשָׁלוֹשָׁה שָׁנִים
 אָנִי בֵּת שְׁלוֹשִׁים וְחֲמֵשׁ שָׁנָה haggie shèlie hoe shiv'iem oesh^elosháh shániem
 anie bat sh^eloshiem wechámesh shánáh Ik bewaar een oude stoel voor een oude man
 Het aantal mensen is ontelbaar אָנִי שׁוֹמֵר כִּסֵּא יֶשֶׁן בְּשִׁבְלֵי אִישׁ זָקֵן
 מְסַפֵּר הָאֲנָשִׁים הוּא אֵין סִפִּיר anie shomer kisse yáshan bisviel ish zágen
 mispár ha^anáshiem hoe en sáfier * Een jong meisje gaat een oud verhaal vertellen
 Wat is uw (m,v) volgnummer in de winkel? יְלֵדָה צְעִירָה תְּסַפֵּר סִפּוּר יֶשֶׁן
 מֵהוּ מִסְפָּר הַסִּפּוּר יְדוּרִי שְׁלַךְ [שְׁלַךְ] בְּחֻנוֹת? yaldáh tze'iráh t'esaper sipoer yáshan

* Bij een smichoet of constructivorm krijgt het tweede woord het lidwoord, zie [Les-31](#) of [Les 38](#).

Les 53 – Judaica 12 - ראש השנה Rosh Hashanah, Joods Nieuwjaar

Met Rosh Hashanah, het Joodse Nieuwjaar, begint misschien wel de belangrijkste tijd van het jaar voor het Jodendom. Binnen twee weken worden drie van de heiligste feesten gevierd. Na Rosh Hashanah zijn dat op 10 Tishri Grote Verzoendag en op 15 Tishri het Loofhuttenfeest, dat een week duurt, en wordt afgesloten met Vreugde der Wet. Deze periode wordt de עֶשְׂרֵת יָמֵי תְּשׁוּבָה asèrèt y^eme t^eshoevah genoemd, de Tien dagen van inkeer/berouw, of יָמֵי נִוְכָאִים yámiem norá'iem, de ontzagwekkende dagen.

Dit is een een periode van inkeer (tesjoeva) waarin wordt verwacht dat slechte daden tegenover

andere personen en God worden bijgesteld en verzoend (voor zover dit niet al is gebeurd).

Rosh Hashanah wordt gevierd op de eerste twee dagen van de maand Tishri, tussen half september en begin oktober, overeenkomstig Leviticus/Wayiqra 23:24 en Numeri/Bamidbar 29:1 'In de zevende maand nu, op de eerste dag van de maand, moet u een heilige samenkomst houden; geen enkel dienstwerk mag u dan doen. Het is voor u een dag aangekondigd door bazuïngeschal. (HSV). De oorspronkelijke naam voor deze dag is יוֹם תְּרוּעָה yom teroe'áh, Dag van Bazuïngeschal, van Shofar-tonen of Gejubel, of יוֹם הַשּׁוֹפָר Yom Hashofár, Dag

van de Ramshoorn of Dag van de Bazuin.

Aangezien de Joodse maanden parallel lopen met de maanstanden, valt Rosh Hashanah altijd op Nieuwe Maan, en dan is het in de zuidelijke landen 's nachts ècht donker.

Het klinkt misschien wat verwarrend, om aan het begin van de zevende maand Nieuwjaar te vieren. Maar de Heer heeft bij de uittocht uit Egypte de kalender veranderd op het moment van de eerste Pesach, zie Exodus 12:2. Wat eerst de zevende maand was, werd de eerste, wat het begin van het jaar in het voorjaar plaatste. Maar omwille van de landbouw hielden de Joden ook hun oorspronkelijke kalender aan, zodat ze nu een religieus jaar hebben, dat begint in het voorjaar, en een burgerlijk jaar, dat begint in de herfst.

De naam ראש השנה betekent letterlijk 'hoofd van het jaar'. Volgens de traditie werd op deze dag, in 3760 v Chr, de wereld geschapen en begon de geschiedenis der mensheid. Op deze datum begon de Joodse jaartelling.

De Shofar

De שופר shofar speelt een belangrijke rol in deze dagen. Het is de gekromde holle hoorn van een ram of een antilope, waarvan het smalle eind tot een simpel mondstuk is gevormd. Hij heeft geen gaten of kleppen om de afzonderlijke tonen te vormen, dat doet de blazer uitsluitend met zijn lipspanning.

In de tijd van de Bijbel werd op de shofar geblazen om te waarschuwen voor dreigend gevaar en om het volk op te roepen voor volksvergaderingen. Later werd hij ook gebruikt in de tempel.

Traditie is in de synagoge veelvuldig op de shofar te blazen op Rosh Hashanah, op Grote Verzoendag, en aan het begin van het Shabbatsjaar. Ook in de maand Elloel, de maand van inkeer die aan Joods Nieuwjaar voorafgaat, wordt de shofar steeds aan het einde van het ochtendgebed geblazen.

De shofar kan op verschillende manieren worden geblazen, volgens een vastgesteld patroon:

- תקעה t'q'áh (v) 'blazen' of 'steken', een langgerekte toon,

- שברים sh'váriem (m mv) 'breuken', een reeks van drie gebroken tonen, samen net zo lang als een teqi'ah, als symbool van zuchten en snikken van spijt

- תרועה t'roe'áh (v) 'Gejubel' of 'alarm', een snelle reeks van negen staccato tonen, samen net zo lang als een teqi'ah,

- גדולה גדולה תקעה גדולה t'q'áh g'doláh, 'grote teqi'ah', een enkele toon die net zo lang wordt aangehouden als de adem van de hoornblazer toelaat.

De opzweepende stoten op de shofar zijn een oproep tot inkeer voor de oordeelsdag, en symboliseren de overwinning over het kwaad.

Volgens de Joodse traditie wordt bij het blazen van de bazuin op Rosh Hashanah drie boeken geopend:

- het Boek des Levens, voor degenen die geheel rechtvaardig zijn (צדיקים tzadiqiem), van wie de namen onmiddellijk in het Boek des Levens worden geschreven,

- Een boek voor mensen die geheel boosaardig zijn, van wie de namen onmiddellijk voor het oordeel worden opgeschreven,

- Een boek voor degenen die er tussenin zitten en die nog tijd hebben om boete te doen in de tien dagen tot Yom Kippur, Grote Verzoendag. Daarom begroeten de Joden elkaar met de woorden לְשָׁנָה טוֹבָה תִּכְתְּבוּ לְשָׁנָה טוֹבָה לְשָׁנָה טוֹבָה tikat'voe, op een goed jaar en moge u ingeschreven zijn [in het boek des levens] (תִּכְתְּבוּ is een vorm van het werkwoord כָּתַב, schrijven).

Een andere wens is חַתִּימָה טוֹבָה ch'atimáh továh, 'moge u goed ingeschreven staan'.

Men wenst elkaar וּמְתוֹקָה טוֹבָה וּמְתוֹקָה לְשָׁנָה טוֹבָה oem'toeqáh, 'naar een goed en zoet jaar'.

Maar de gewone wensgroet is kortweg שָׁנָה טוֹבָה Shánáh továh!

Om vorm te geven aan een 'goed en zoet jaar' is stukjes appel gedoopt in honing een geliefde lekkernij op deze dagen. Dat is wat anders dan olieballen!

Tashliech

תַּשְׁלִיֵּךְ tashliech betekent letterlijk 'je zult werpen', en het is een aanduiding voor het wegwerpen van je zonden. Op de eerste dag van Rosh Hashanah zoeken veel Joden (volgens een wat omstreden traditie) stromend water op, waarin zij symbolisch hun zakken legen van broodkruimels of steentjes. Daarbij reciteren zij de tekst Micha 7:18-19 'Wie is een God als U, Die de ongerechtigheid vergeeft, Die voorbijgaat aan de overtreding van het overblijfsel van Zijn eigendom? (...) ja, U zult al hun zonden werpen in de diepten van de zee. (HSV).

Afbeelding: Jews in Rosh Hashanah on Aleksander Gierymski's picture "Święto trąbek"

Woordenschat

בִּרַךְ, בְּרַךְ	berach [pi'el]	Zegenen, (be)groeten, feliciteren
בְּרָכָה	b ^e rácháh (v)	Zegenspreuk, groet, gelukwens
בָּרַךְ	bèrèch (v)	Knie. <i>Zegenen heeft te maken met knielen!</i>
גִּבּוֹר	gibbor (m)	Held
גִּבּוֹרִי, גִּבּוֹרֵי	gibbori (bn)	Heldhaftig
גַּם	gam (bw)	Ook, bovendien
דוּד	dod (m)	Oom, geliefde, vriend
הֵרִים	heriem, (vorm van רום)	Opheffen, optillen, verheffen [hif'il], zie les 43).
חֲזָזָק	cházázq (bn)	Sterk, krachtig, stevig
חֲתִימָה	ch ^a timáh (v)	Epiloog, ondertekening, uiteinde, slot
יוֹם	yom (m)	Dag, meervoud יָמִים ; construct יָמֵי y ^e me
כַּף	kaf (v)	Handpalm, voetzool, lepel כַּפּוֹת (mv) כַּפֵּים (tweevoud)
כְּפָר	kfár (m)	Dorp
בְּכָפָר	bakfár	'Buiten', op het land
מֶלֶט	mèlèt (m)	Specie, cement, 'de bouw'
מָסַר	másar [pa'al]	Overbrengen, afleveren
מְתוֹק	mátoq (bn m)	Zoet, lieflijk מְתוֹקָה m ^e toeqáh (bn v; let op de veranderde klanken)
נוֹטֵר	noter (m)	Wachter, hulpagent
נְטוּרֵי קֶרְתָּא	(Aramees), Nuturei Karta	'Hoeders van de Stad', anti-zionistische orthodoxe organisatie.
נוֹרָא	noráh (bn)	Vreselijk, verschrikkelijk, ontzagwekkend
נִיר	nier (m)	Akker, bouwland
נִמְסַר	nimsar [nif'al]	Overhandigd worden, afgeleverd worden
עִיר	ier (v!)	Stad עָרִים áriem
עָמַל	ámal [pa'al]	Hard werken
עָמַל	ámál (m)	Harde arbeid
עָמַל	ámel (m)	Arbeider, zwoeger
עֶשְׂרֵת	asèrèt (v)	Tiental; afgeleid van עֶשֶׂר èsèr (tw v) Tien
צְדִיק	tzadieq (bn)	Rechtvaardige צְדִיקִים tzadiqiem
רֹאשׁ	rosh (m)	Hoofd, kop, aanvoerder, begin
שֻׁבָּר	shèvèr (m)	Breuk (ook rekenkundig); שֻׁבָּרִים sh ^e váriem gebroken shofarklanken
שׁוֹפָר	shofár (m)	Ramshoorn; trompet, bazuin
שָׁמַר	shámar [pa'al]	Bewaken, bewaren; opslaan (bestand)
מִשְׁמַרֵּת	mishmèrèt (v)	Wachtpost, bewaker; conservering
תִּקְעָה	t ^e qi'áh (v)	Het blazen of steken van een trompet
תְּרוּעָה	t ^e roe'áh (v)	Gejubel; alarm; reeks korte shofarklanken
תְּשׁוּבָה	t ^e shoeváh (v)	Berouw, inkeer

Bronnen: Youtube, millon, www.hebrewsongs.com, www.shiron.net, www.hebrew-verbs.co.il; Israel Today magazine; nl.wikipedia.org; 51 Holyday songs for Eyal.

Zie ook: Video Can we bless the Lord? www.youtube.com/watch?v=r0jhTVEgk2s

Beluister ook: www.youtube.com/watch?v=p-3qK86e08Y Blazen van de shofar

Opdracht 1: Vervoeg het werkwoord בָּרַךְ {berach} [pi'el] Zegenen (*to bless*). Controleer jezelf op de website www.hebrew-verbs.co.il of www.hebrewatmilah.org/maskilon1/index.htm

Persoon	Tegenwoordige tijd	Verleden tijd	Toekomende tijd	Persoon
Ik (m)	.....	.....	.....	אָנִי
Ik (v)	.....	.....	.....	אָנִי
Jij (m)	מְבַרְךָ m ^e várech	.....	.....	אַתָּה
Jij (v)	.....	.....	.....	אַתְּ
Hij	.....	.....	.....	הוּא
Zij	.....	.....	.....	הִיא
Wij (m)	.....	.....	.....	אֲנַחְנוּ
Wij (v)	.....	.....	.....	אֲנַחְנוּ
Jullie (m)	.....	.....	.....	אַתֶּם
Jullie (v)	.....	בִּירְכָתֶן berachtèn	.....	אַתֶּן
Zij (m)	.....	.....	יְבָרְכֶנּוּ y ^e várchoe	הֵם
Zij (v)	.....	.....	.....	הֵן

Geb. wijs: m: ....., v: ....., mv: ....., Infinitief: לְבַרְךָ l^evárech

Opdracht 2: Beluister het liedje *Shanah tovah*, volg de tekst, en schrijf er de klinkertekens, de uitspraak en de vertaling bij. Veel woorden bevatten voor- en achtervoegsels; herken die en knip ze er af, voordat je in de woordenlijst gaat zoeken. Je bent er wel een uurtje mee bezig. Zie ook de woordenlijst, [Les_75 www.youtube.com/watch?v=rWmFCveep6Y](http://www.youtube.com/watch?v=rWmFCveep6Y) of www.youtube.com/watch?v=46iJ9bg2bzA (met reclame) of www.youtube.com/watch?v=IBRzp3gByG0 (voor kinderen).

- שנה הלכה, שנה באה .....
- אני כפי ארימה .....
- שנה טובה לך, אבא, ...
- שנה טובה לך, אמא .....
- שנה טובה, שנה טובה! .....
- שנה טובה לדוד גיבור .....
- אשר על המישמרת .....
- ולכל נוטר, בעיר, בכפר, ...
- ברכת "חזק" נמסרת. .....
- שנה טובה, שנה טובה! .....
- שנה טובה לכל עמל .....
- בניר וגם במלט, ...
- שנה טובה ומתוקה .....
- לכל ילדה וילד! .....
- שנה טובה, שנה טובה! .....